

<https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-2-07>

УДК 35:351;354

Ровинська Катерина Ігорівна,

кандидат державного управління, доцент,
професор кафедри публічної служби та права
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»,
пр. Шевченко, 1, м. Одеса, 65044, Україна
e-mail: rovkateryna@gmail.com <https://orcid.org/0000-0002-1334-3112>

Зима Катерина,

аспірантка кафедри публічної служби та права
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»,
пр. Шевченко, 1, м. Одеса, 65044, Україна
<https://orcid.org/0009-0002-9428-3410>

Вегера Таміла,

аспірантка кафедри публічної служби та права
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»,
пр. Шевченко, 1, м. Одеса, 65044, Україна
e-mail: tama1311@ukr.net <https://orcid.org/0009-0007-3291-6696>

ПУБЛІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТАЛЬНА ІНСТАНЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ: КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ, ЕВОЛЮЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ФОРМУЛА ІНДЕКСНОГО ВИМІРУ

Анотація. У статті здійснено концептуальне розмежування категорій «механізм державного управління», «механізм публічного управління» та «публічний механізм» у контексті сучасної теорії публічного управління й демократичного врядування. На основі аналізу етимологічних та словникових джерел уточнюється зміст понять «публічний» і «механізм», що дозволяє інтерпретувати публічний механізм як організовану, але адаптивну систему взаємодії суб'єктів влади та громадянського суспільства, зорієнтовану на досягнення публічного блага. Показано, що механічне поєднання цих понять створює ризик концептуального оксюмору, оскільки поєднує структурованість із стохастичною, емерджентною природою публічної сфери. Для подолання цієї суперечності публічний механізм трактується як функціонально-цільова інстанція реалізації механізму публічного управління у конкретних сферах політики.

Як цитувати: Ровинська К. І., Зима К., Вегера Т. Публічний механізм як інструментальна інстанція публічної політики: концептуалізація, еволюція в Україні та формула індексного виміру. *Державне будівництво*. 2025. № 2 (38). С. 100–127. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-2-07>

In cites: Rovynska, K.I., Zyma, K., Vegera, T. (2025). Public mechanism as an instrumental instance of public policy: conceptualization, evolution in Ukraine, and the formula of index measurement. *State Formation*, no. 2 (38), 100–127. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-2-07> [in Ukrainian].

© Ровинська К. І., Зима К., Вегера Т., 2025

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0

Систематизовано підходи українських і зарубіжних дослідників до розуміння публічних механізмів у сферах регіональної політики, інновацій, охорони здоров'я, судової системи, управління етнополітичними конфліктами, взаємодії бізнесу та влади. На підставі цього запропоновано авторське визначення публічного механізму як інтегративної системи, що поєднує суб'єктний, інституційний, нормативно-правовий, процедурно-інструментальний, інформаційно-комунікаційний та координаційно-зворотний компоненти. Їх взаємодія формалізується через формулу публічного механізму: $ПМ = (С + I + Н + П + Ін + К) \rightarrow Р(пб)$, де результатом виступає публічне благо – справедливість, безпека, добробут, сталий розвиток і довіра до влади.

У статті здійснено періодизацію еволюції публічних механізмів в Україні від 1990-х років до воєнного часу: від зародження базових інститутів демократії – до розбудови цифрових і антикризових механізмів участі. Виділено чотири етапи, пов'язані з інституціоналізацією місцевого самоврядування, впливом «Помаранчевої революції», «Революції Гідності» та повномасштабної агресії. Запропоновано класифікацію публічних механізмів за сферою застосування, ступенем участі громадян, джерелом ініціативи та часом дії (постійні й тимчасові/антикризові механізми). Обґрунтовано, що публічні механізми виступають ключовим ресурсом реалізації Цілей сталого розвитку 16 «Мир, справедливість і сильні інститути» та 17 «Партнерство заради цілей», забезпечують легітимацію управлінських рішень, підзвітність, прозорість і стійкість публічної влади. Отримані результати формують підґрунтя для подальшої розробки індексної моделі оцінювання ефективності публічних механізмів у конкретних політичних сферах, зокрема в царині протидії дезінформації.

Ключові слова: публічний механізм; механізм державного управління; механізм публічного управління; публічна політика; демократичне врядування; участь громадян; інституційна спроможність.

Постановка проблеми у сучасній українській науці публічного управління та адміністративного права активно використовуються категорії «механізм державного управління» та «механізм публічного управління». Водночас у науковому дискурсі дедалі частіше фіксується потреба виокремлення ще однієї, ширшої та більш інклюзивної категорії – «публічний механізм», яка б відображала не лише вертикальні владні відносини, а й багатовимірну взаємодію органів державної влади, місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, бізнесу, медіа та громадян. Проблема полягає в тому, що поняття публічного механізму, попри його зростаючу популярність, здебільшого використовується описово, без уніфікованої структури, чіткого розмежування з механізмом державного та публічного управління й без інструментів оцінювання його ефективності.

Ускладнюючим чинником є те, що сучасні публічні механізми функціонують у контексті цифрової трансформації, формуються на перетині правових, організаційних, комунікативних та технологічних компонентів: від електронних платформ участі та відкритих даних – до інструментів е-демократії та антикризових волонтерських ініціатив. За таких умов традиційні «компенсаторні» підходи до оцінювання, коли сильні сторони механізму умовно «перекривають» слабкі, стають методологічно некоректними: нормативна прогалина, відсутність інституційного центру або зворотного зв'язку фактично нівелює інші досягнення.

Проблематика дослідження у загальному вигляді зводиться до необхідності:

- концептуально розмежувати механізм державного управління, механізм публічного управління та публічний механізм;
- теоретично обґрунтувати публічний механізм як адаптивну, багато-суб'єктну систему, що поєднує формальні й неформальні елементи впливу на публічні процеси;
- закласти підвалини індексної моделі оцінювання, яка б відображала послідовний, а не компенсаційний характер публічного механізму.

Зазначена проблема безпосередньо пов'язана з важливими науковими та практичними завданнями розбудови в Україні сучасної моделі демократичного врядування, досягнення Цілей сталого розвитку, посилення інституційної спроможності та легітимності публічної влади в умовах криз і війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій понятійний апарат, пов'язаний із категорією «механізм», має тривалу історію у вітчизняній науці державного управління. Класичні дослідники, такі як В. Б. Авер'янов і В. К. Князев, розглядали механізм державного управління як цілісну сукупність органів державної влади, їхніх функцій, методів та правових норм, спрямованих на реалізацію державної політики. У їхніх працях домінує державоцентричний підхід, заснований на владно-розпорядчому характері управління та вертикальній ієрархії відносин, у межах яких громадяни здебільшого постають як об'єкт впливу.

Подальша трансформація управлінських концепцій, пов'язана з переходом від ієрархічної моделі «government» до мережевої та партнерської моделі «governance», знайшла відображення у працях представників сучасної української школи публічного управління як О. Ю. Оболенського, В. Д. Бакуменка та ін. У цих дослідженнях формується ширше поняття «механізм публічного управління», яке включає не лише державні органи, а й органи місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства, бізнес, медіа та інших стейкхолдерів. Акцент переноситься на принципи відкритості, інклюзивності, партнерства та горизонтальної взаємодії між суб'єктами публічного управління.

На міжнародному рівні теоретичні орієнтири задають концепції мережевого врядування Р. Роудса та «collaborative governance» Ч. Анселла і А. Гаша, які визначають управління як результат взаємодії множини автономних, але взаємопов'язаних акторів. Хоча ці концепції не дають прямого визначення «публічного механізму», вони створюють теоретичну основу для розуміння багатосуб'єктної природи сучасних управлінських систем.

У вітчизняній науковій літературі останніх років спостерігається зростання інтересу до проблематики публічних механізмів у галузевих сферах. О. І. Білик та У. Т. Лукашевська визначають публічний механізм як інтегровану систему інституцій, процедур, нормативно-правових актів, інформаційних та фінансових ресурсів, що забезпечують функціонування органів публічної влади та розвиток громадянського суспільства. Науковці наголошують на прозорості, підзвітності, відкритості та участі громадян як ключових принципах таких механізмів.

У регіональній політиці Л. С. Лукашук розглядає публічний механізм як комплекс правових, інституційних і організаційних інструментів реалізації регіональної політики, орієнтованої на європейські стандарти, інтеграцію міжнародних ресурсів та забезпечення стратегічної адаптивності регіонів.

У сфері етнополітичних відносин Т. О. Сенюшкіна обґрунтовує роль публічних механізмів у запобіганні та врегулюванні етнополітичних конфліктів через політико-правові, організаційні та економічні інструменти впливу на причини конфліктів і поведінку їх учасників.

Дослідження інноваційної сфери, представлені працями Г. Л. Вербицької та М. І. Зуєва, підкреслюють, що публічні механізми виступають ключовою інституційною ланкою розвитку інноваційної екосистеми. Вони забезпечують узгоджену взаємодію зв'язків між державою, бізнесом, наукою й освітою, нормативно-правове забезпечення інноваційної діяльності та використання фінансово-економічних інструментів для стимулювання інновацій.

У галузі судової влади С. Ю. Обрусна, О. М. Дулгерова та І. В. Іванова досліджують інституційну спроможність судової системи як важливий елемент публічного механізму. Науковці підкреслюють значення структурованої мережі судів, взаємодії між органами судової влади та ролі суддівського самоврядування в забезпеченні ефективності й стабільності судової системи.

Публічні механізми прямо визначені як інструмент реалізації політики протидії дезінформації, що функціонує через співпрацю державних структур, незалежних медіа та громадських організацій. Попри це, сучасна українська наука не має цілісної теоретичної моделі таких механізмів. Дослідження зосереджуються переважно на описі окремих інституцій чи інструментів, тоді як відсутні: уніфіковане визначення публічних механізмів у сфері дезінформації; структурна модель цієї групи механізмів; критерії інституційної ефективності; індексні чи порівняльні підходи до оцінювання. Зазначене посилює потребу у формуванні системного бачення, адже саме у сфері інформаційної безпеки виявляється важливість багатосуб'єктної взаємодії, прозорості, адаптивності та швидкої реакції на зовнішні виклики.

Незважаючи на значну кількість галузевих досліджень, у сучасному науковому дискурсі наявні кілька суттєвих прогалин:

1. Фрагментарність: поняття «публічний механізм» використовується переважно в окремих сферах, без загальної теоретичної основи.

2. Термінологічна нечіткість: відсутнє чітке розмежування між механізмом державного управління, механізмом публічного управління та публічним механізмом.

3. Недостатність інструментів вимірювання: немає індексної моделі оцінювання ефективності публічних механізмів як цілісної системи, де слабкість одного елемента може нівелювати загальний результат.

4. Брак теоретизації механізмів у сфері дезінформації: попри їх активне застосування, наукові моделі залишаються нерозробленими.

Вирішення цих наукових неспівпадінь: концептуалізація поняття «публічний механізм», його розмежування з іншими управлінськими категоріями, структуризація складових та підготовка підґрунтя для індексного вимірювання, зокрема, і становить предмет даної статті.

Мета статті полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні поняття «публічний механізм» як інструментальної інстанції публічної політики, розмежуванні його з механізмом державного та публічного управління, а також у формулюванні структурної моделі та формули публічного механізму, придатної для подальшого індексного оцінювання ефективності.

Для досягнення поставленої мети визначено такі пошукові завдання:

1. проаналізувати етимологічні, словникові та наукові підходи до тлумачення понять «публічний», «механізм», «механізм державного управління», «механізм публічного управління»;
2. узагальнити існуючі наукові інтерпретації публічних механізмів у різних сферах (регіональна політика, інновації, охорона здоров'я, судова система, конфлікт-менеджмент тощо) та виявити спільні структурні ознаки;
3. запропонувати авторське визначення, структурну модель і формулу публічного механізму, здійснити його класифікацію та окреслити етапи еволюції публічних механізмів в Україні.

Методологія і методи дослідження методологічною основою дослідження є поєднання інституційного, системного та структурно-функціонального підходів. Інституційний підхід дозволив розглядати публічний механізм як сукупність формальних і неформальних правил, організаційних структур та процедур, що регулюють взаємодію між владою й суспільством. Системний підхід забезпечив цілісне бачення публічного механізму як адаптивної багатокомпонентної системи, у якій зміна одного елементу впливає на функціонування цілого. Структурно-функціональний підхід застосовано для виокремлення основних компонентів механізму (суб'єкти, інституційна база, нормативно-правове забезпечення, процедури, інформаційно-комунікаційне середовище, координаційно-зворотні зв'язки) та аналізу їхніх функцій у досягненні публічного блага.

У роботі використано такі загальнонаукові й спеціальні методи:

- **історико-генетичний метод** – для реконструкції етапів еволюції публічних механізмів в Україні від 1990-х років до воєнного періоду;
- **порівняльно-правовий та порівняльно-політичний аналіз** – для зіставлення концепцій механізму державного, публічного управління та публічного механізму, а також для аналізу практик відкритого врядування;
- **контент-аналіз наукових публікацій** – для систематизації підходів українських і зарубіжних дослідників щодо публічних механізмів у різних галузях;
- **формально-логічний аналіз і синтез** – для побудови авторського визначення, структури та формули публічного механізму;
- **елементи інституційного моделювання** – для представлення публічного механізму у вигляді формули $ПМ=(С+І+Н+П+Ін+К)→Р(пб)$ та концептуальної схеми його функціонування.

Застосування зазначених методів дозволило виконати поставлені пошукові завдання та отримати узгоджену теоретичну модель публічного механізму, релевантну як для подальших емпіричних досліджень, так і для розробки практичних інструментів оцінювання.

Виклад основного матеріалу. У вітчизняній науці публічного управління та адміністративного права широко застосовуються категорії «механізм державного управління» та «механізм публічного управління». Водночас у наукових працях дедалі частіше фіксується потреба у виокремленні ще однієї, ширшої та більш інклюзивної, категорії, яка б відображала реальну взаємодію держави, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, бізнесу, медіа та громадян у процесі вироблення й реалізації публічної політики. Ідеться про поняття публічний механізм, яке поки що в більшості досліджень використовується описово, без уніфікованої структури й без інструментів вимірювання його ефективності.

Проблема ускладнюється тим, що сучасні публічні механізми будуються не лише на правових і організаційних засадах, а й на цифрових платформах, відкритих даних, інструментах е-демократії, тобто мають багатокomпонентну природу. За таких умов традиційні, «компенсаторні» підходи до оцінювання (коли сильні сторони перекривають слабкі) не відображають реального стану публічного механізму: нормативна прогалина або відсутність управлінського центру фактично нівелює всі інші успіхи.

Отже, актуальність дослідження зумовлена: 1) фрагментарністю наявних дефініцій «публічного механізму»; 2) відсутністю чіткої відмінності між державним, публічним управлінням і власне публічним механізмом; 3) потребою в індексній моделі, яка б фіксувала послідовну, а не компенсаційну природу таких механізмів.

Відповідно до «Етимологічного словника української мови», слово «**публічний**» означає «*суспільний*», «*народний*» і походить від латинського слова «*publicus*» [11, с. 625].

У «Словнику іноземних слів» зазначено два основні значення слова «**публічний**»:

1. *Такий, що відбувається у присутності публіки, людей; прилюдний, привселюдний, гласний, відкритий.*

2. *Призначений для широкого відвідування чи користування; громадський, загальний, загальнодоступний* [39].

У «Словнику української мови» слово «**публічний**» тлумачиться як *такий, що відбувається в присутності публіки, людей; прилюдний* [40].

Узагальнюючи наведені тлумачення, слід зазначити, що поняття «публічний» охоплює ознаки відкритості, доступності та суспільної спрямованості. Усі словникові визначення підкреслюють його зв'язок із публічною сферою, тобто тим, що здійснюється від імені суспільства, у присутності громадськості та для загального користування. Таким чином, термін «публічний» відображає змістовну ідею прозорості, прилюдності та орієнтації на суспільні інтереси.

Що стосується слова «механізм», то «Словник іноземних слів» зазначає, що воно походить від грецького слова «*echané*» – «знаряддя», «пристрій». У цьому ж словнику термін «механізм» тлумачиться як «внутрішня будова, система чогось; устрій» та «сукупність процесів» [39].

Натомість у «Словнику української мови» слово «механізм» визначено як «внутрішня будова, система чого-небудь» [40]. Для прикладу, у Програмі КПРС (1961 року) зазначено, що державномонополістичний капіталізм об'єднує потугу монополій і влади держави в єдиний механізм, спрямований на забезпечення збагачення монополій [40].

У підсумку слід зазначити, що поняття «механізм» відображає ідею внутрішньої організації, системності та взаємодії елементів, що забезпечують функціонування певного процесу чи явища. У науковому розумінні «механізм» розглядається як структурно впорядкована сукупність елементів, інструментів і процесів, спрямованих на досягнення конкретної мети.

Разом із тим, механічне поєднання понять «публічний» і «механізм» потребує додаткової теоретичної рефлексії. У традиційних наукових підходах до розуміння «механізму» несе конотації детермінованості, передбачуваності та чіткої алгоритмізації взаємодії елементів. Натомість публічна сфера, особливо у контексті концепцій «Добре врядування» («Good Governance») та «Мережевого врядування» («Network governance»), характеризується суттєво відмінними ознаками, а саме: стохастичністю, емерджентністю, горизонтальністю комунікацій та участю неструктурованих акторів (громадян, громадських об'єднань, волонтерських спільнот тощо).

У цьому контексті постає закономірне питання: чи не є поняття публічний механізм певною мірою концептуальним оксюмороном, оскільки поєднує механістичну природу організації з непередбачуваною динамікою публічної взаємодії?

Для уникнення зазначеної суперечності доцільно розглядати публічний механізм не як жорстко регламентовану конструкцію за аналогією з технічними або адміністративно-командними механізмами, а як інституційно організовану, але адаптивну систему взаємодії, що поєднує формалізовані та неформальні елементи впливу на публічні процеси. Тобто в публічному механізмі механістична «структурність» поєднується з динамікою суспільної участі, а функціонування базується на принципах гнучкості, мультиакторності та спільного вироблення рішень, властивих демократичному врядуванню.

Низка науковців, експертів і дослідників у різних галузях науки все частіше наголошують у своїх працях та дослідженнях на необхідності виокремлення окремої складової, пов'язаної зі створенням публічного механізму.

Згідно зі статтею О. І. Білик та У. Т. Лукашевської «Сутність, значення та розвиток публічного механізму», публічний механізм визначається як сукупність інституцій, процедур, нормативно-правових актів, інформаційних та фінансових ресурсів, які забезпечують функціонування органів публічної влади та розвиток громадянського суспільства. Науковці підкреслюють, що публічний

механізм спрямований на підвищення ефективності управління, забезпечення прозорості та підзвітності органів публічної влади, а також на активну участь громадян у процесах прийняття рішень. Вони також зазначають, що для підвищення ефективності публічного механізму необхідно удосконалити нормативно-правову базу, розвивати механізми участі громадян у процесах прийняття рішень, забезпечувати належне фінансування та ресурсне забезпечення органів публічної влади, а також підвищувати кваліфікацію кадрів, що працюють в органах публічної влади [2, с. 177–180].

У статті «Теоретичні аспекти формування механізмів ефективної взаємодії бізнесу та органів влади», опублікованій у журналі «Публічне управління», дослідники І. Сопроненко та К. Холощинський визначають публічний механізм як складну систему взаємопов'язаних елементів, що забезпечують практичне втілення конструктивних партнерських відносин між бізнесом та органами влади. Дослідники встановили, що механізми є підвидом загальної конструкції механізму публічного управління, характеризуються складною будовою та мають цілеспрямоване призначення у системі публічного управління. Включають множину взаємопов'язаних елементів, які об'єднані та забезпечують ефективну взаємодію між бізнесом та органами влади з метою досягнення соціально-економічного розвитку держави та задоволення суспільно значимих потреб [41, с. 57–68]. Публічний механізм, на думку І. Сопроненко та К. Холощинський, є системою взаємодії, що включає інструменти, засоби, стимули та процедури, які сприяють ефективній співпраці між бізнесом та органами влади, орієнтуючись на досягнення спільних цілей розвитку та задоволення потреб суспільства.

За дослідженнями Л. С. Лукашук, публічний механізм визначається як комплекс правових, інституційних та організаційних засобів, що забезпечують ефективну реалізацію державної регіональної політики. Він орієнтований на інтеграцію регіонів до європейських стандартів управління та сприяє сталому розвитку шляхом залучення міжнародних ресурсів і реалізації спільних проектів. Крім того, механізм передбачає інструменти моніторингу та коригування регіональних стратегій, що забезпечують їхню адаптивність до динамічних умов [44, с. 108–127].

У статті Д. Г. Гавриченка «Публічні механізми трансформацій у формуванні кадрового потенціалу галузі охорони здоров'я» публічний механізм визначається як сукупність інструментів, методів і практик, що використовуються органами державного управління для реалізації політики у сфері охорони здоров'я. Механізми включають у собі нормативно-правові акти, інституційні структури, фінансові та кадрові ресурси, а також електронні послуги, які сприяють ефективному управлінню та розвитку галузі. Особливу увагу дослідник приділяє кадровим механізмам, які є ключовими для забезпечення високої якості медичних послуг та адаптації до змін у системі охорони здоров'я. У статті обґрунтовано необхідність стратегічного підходу до формування кадрового

потенціалу системи охорони здоров'я для підвищення ефективності вітчизняної медичної галузі та досягнення сталого розвитку країни [8, с. 337–355].

Дослідниця Т. О. Сенюшкіна у статті «Публічні механізми управління етнополітичними конфліктами: концептуальні засади» обґрунтовує необхідність застосування публічних механізмів для ефективного управління етнополітичними конфліктами. Вона підкреслює важливість цілеспрямованого впливу на усунення причин конфліктів та корекцію поведінки учасників через політико-правові, економічні, організаційні та інші механізми публічної етнонаціональної політики. Підкреслюючи, що «управління конфліктом слід розглядати як цілеспрямований вплив на усунення (мінімізації) причин, що породили конфлікт, чи на корекцію поведінки учасників конфлікту». Також наголошуючи на доцільності використання зарубіжного досвіду та теоретичних напрацювань суміжних наук для розробки публічних механізмів управління етнополітичними конфліктами. Вказуючи, що такі концептуальні засади спрямовані на створення ефективної системи управління етнополітичними конфліктами, яка включає сукупність різноманітних механізмів публічної етнонаціональної політики [38, с. 93–104].

Г. Л. Вербицька трактує публічний механізм як систему інституційно-правових, організаційних та економічних інструментів, за допомогою яких держава забезпечує узгоджену взаємодію суб'єктів інноваційної діяльності з метою підвищення економічної безпеки країни. На думку дослідниці, публічний механізм розвитку інноваційної діяльності охоплює: державну політику стимулювання інновацій; ефективну інституційну взаємодію органів влади, бізнесу, науки та освіти; нормативно-правове забезпечення інноваційної діяльності; фінансово-економічні важелі підтримки інновацій. Наголошуючи на тому, що цей механізм має бути комплексним і скоординованим, оскільки саме публічне управління створює умови для функціонування інноваційної екосистеми, яка, у свою чергу, є ключовим чинником економічної безпеки держави [5, с. 86–95]. Натомість М. І. Зуєв, який є науковим аналітиком у сфері інновацій, не надає окремого формального визначення терміну «публічний механізм». Проте в своїй статті «Сутність та значення публічних робить висновок, що публічні механізми розвитку інноваційної екосистеми України – це, зокрема, сукупність взаємопов'язаних елементів, які забезпечують практичну реалізацію публічного адміністрування у сфері інновацій. Такі елементи включають:

1. Формування економічних і соціальних зв'язків.
2. Встановлення юридичних механізмів.
3. Організаційно-інформаційні та фінансові інструменти і ресурси.

М. І. Зуєв зазначає, що саме механізми спрямовані на створення інновацій, нових технологій, конкурентоспроможної продукції та розвиток інноваційної діяльності [16, с. 23–28].

На основі аналізу статті С. Ю. Обрусної, О. М. Дулгерової та І. В. Іванової «Поняття та сутність інституційної спроможності судової системи України» інституційний рівень публічного механізму судової системи України визначається через організаційно відокремлені судові інституції, здатні реалізовувати

державні функції від імені суспільства. Ключовими складовими цього рівня є структурована мережа судів, взаємодія між органами влади та елементи суддівського самоврядування, що забезпечують координацію, автономність та стабільність функціонування системи. Такий інституційний рівень створює основу для ефективного виконання завдань судової системи, забезпечуючи її спроможність до адаптації та реагування на виклики зовнішнього середовища [27, с. 52–55].

У науці публічного управління термін «механізм» визначається як укупність взаємопов'язаних елементів, що забезпечують реалізацію публічної політики та досягнення поставлених цілей. Акцентується увага на системності та взаємодії складових, завдяки чому механізм функціонує як інструмент досягнення державних цілей [4, с. 23-34]. Таким чином, механізм у публічному управлінні розглядається не як окремий інструмент, а як комплексний організаційно-інституційний процес. В традиційному контексті «механізм» використовується для позначення системи взаємопов'язаних елементів – інституційних структур, правових норм, організаційних процедур, управлінських інструментів та методів, які забезпечують досягнення поставлених цілей державної політики. Механізм, у широкому розумінні, виконує функцію «передавача» між метою та результатом управлінської діяльності, визначає правила, інструменти й способи впливу суб'єкта управління на об'єкт. Проте у сучасних умовах демократизації суспільного життя та посилення ролі громадянського суспільства недостатньо говорити лише про «державні» механізми, адже зростає значення саме «публічних» механізмів.

Публічний механізм можна визначити як організовану, легітимну систему взаємодії між органами влади, інститутами громадянського суспільства та окремими громадянами, яка спрямована на вирішення суспільно значущих питань із дотриманням принципів прозорості, підзвітності, інклюзивності та суспільної участі. Ключовою характеристикою якого є відкритість та двосторонній характер комунікації між владою і суспільством. Якщо державний механізм зосереджений переважно на вертикальних відносинах «влада – підпорядковані структури» [7; 12; 25; 46], то публічний механізм базується на горизонтальних зв'язках та партнерстві, визнаючи право громадськості бути не лише об'єктом, а й суб'єктом управлінських процесів [7; 29; 46].

Відмінність публічного механізму від державного полягає у рівні та якості залучення громадян. Державний механізм функціонує навіть без активної участі суспільства [32; 37], тоді як публічний механізм втрачає сенс без широкої залученості громадськості до прийняття рішень і контролю за їх виконанням. Вказане зумовлює наявність у публічних механізмах таких властивостей, як:

- відкритий доступ (можливість кожного громадянина бути долученим до процесів формування і реалізації політики);
- вплив громадськості (право впливати на зміст і наслідки управлінських рішень через інституалізовані форми участі);
- елементи співуправління (спільне ухвалення рішень, що враховує баланс інтересів держави і суспільства).

У цій статті під публічним механізмом розуміємо узагальнену категорію, що позначає організовану, легітимну систему взаємодії між органами влади, інститутами громадянського суспільства та громадянами, спрямовану на вирішення суспільно значущих питань. У прикладному вимірі ця категорія конкретизується через публічні механізми в окремих сферах (охорона здоров'я, інновації, судова система тощо).

Прикладами публічних механізмів є:

- суд присяжних як форма безпосередньої участі громадян у здійсненні правосуддя;
- електронні петиції, що дозволяють суспільству формулювати проблеми та ініціювати їх розгляд владними структурами;
- громадський бюджет, який забезпечує реальну участь громад у розподілі частини фінансових ресурсів місцевого самоврядування;
- антикорупційні платформи, що залучають громадян до контролю за діяльністю органів влади;
- механізми протидії дезінформації, що реалізуються через співпрацю державних структур, незалежних медіа та громадянських організацій, тощо.

Теоретично публічний механізм можна розглядати як прояв переходу від традиційної моделі державного управління [20] до нових концепцій врядування – «Нового публічного менеджменту» «New Public Management» та «Добре врядування» «Good Governance» [23]. У межах цих підходів держава перестає бути єдиним і монопольним суб'єктом управління, натомість функції планування, реалізації та оцінки політики розподіляються між багатьма учасниками – державними інституціями, громадськими організаціями, бізнесом, міжнародними партнерами та окремими громадянами організаціями, громадянами. Публічний механізм є тим інструментом, що забезпечує узгодження цих інтересів та перетворює співучасть на реальний вплив.

Слід зазначити, що у вітчизняній та світовій науці поняття механізм державного управління традиційно розглядається як найвужча категорія серед аналізованих. Воно охоплює систему органів державної влади, їхні функції, методи, інструменти та нормативно-правові норми, спрямовані на реалізацію державної політики. Сутність механізму державного управління полягає у владно-розпорядчому характері управлінського впливу, що здійснюється від імені держави та має переважно вертикальну ієрархію відносин. Такий підхід ґрунтовно висвітлено у працях класиків науки державного управління В. Б. Авер'янова [9], В. М. Князєва [19] та інші.

Водночас подальша демократизація управлінських процесів та трансформація моделі державності спричинили перегляд державоцентричного підходу. На зміну ієрархічній моделі прийшли концепції, що визнають багато-суб'єктність управління. Свого роду зсув відповідає глобальним тенденціям переходу від «government» до «governance», в яких держава є лише одним із учасників управлінських відносин.

Поняття механізм публічного управління має ширший зміст і виходить за межі державного апарату. До нього належать не лише органи державної влади, а й органи місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства, бізнес-структури, медіа та інші актори, які беруть участь у виробленні, реалізації та моніторингу політики. Механізм публічного управління ґрунтується на принципах відкритості, партнерства, інклюзивності, прозорості та горизонтальної взаємодії суб'єктів управління, що узгоджується з концепціями «Добре врядування» «Good Governance» та «Мережевого врядування» «Network governance». Таке розуміння механізму публічного управління розроблено у сучасній українській науковій школі О. Ю. Оболенський [26], В. Д. Бакуменко [1] та інші.

Саме на цьому етапі у більшості сучасних дослідників може виникнути питання: чи не дублює запропоноване поняття «публічний механізм» змісту механізму публічного управління? Дійсно, у сучасних теоріях публічного управління (зокрема, «Network governance» за Р. Роудсом [45, с. 652–667]; «Collaborative governance» за Ч. Анселлем та А. Гашем [43, с. 543–571] механізми участі громадськості, бізнесу й інших стейкхолдерів вже інтегровані у зміст механізму публічного управління. Однак механізм публічного управління окреслює загальну архітектуру публічного управління, а не конкретні способи операціоналізації публічної політики у визначених сферах.

Тому публічний механізм доцільно трактувати не як третю, формально відокремлену від механізму публічного управління категорію, а як функціонально-цільову інстанцію реалізації механізму публічного управління у конкретній сфері публічної політики. На відміну від механізму публічного управління як системної рамки, публічний механізм фокусується на:

- визначеній сфері публічної політики (наприклад, інформаційна безпека, охорона здоров'я, інновації, протидія дезінформації);
- конкретизованих інструментах, процедурах, інституційних і комунікаційних практиках, які забезпечують досягнення публічно значущого результату;
- адаптивних механізмах взаємодії влади, громади та інших стейкхолдерів для реалізації спільної мети.

Інакше кажучи, механізм публічного управління задає «**правила гри**» і рамкові принципи взаємодії суб'єктів у публічному секторі, тоді як публічний механізм визначає «**як саме**» ці принципи операціоналізуються в окремій галузі або функціональному напрямі, перетворюючи загальні засади механізму публічного управління у практично діючий інструментарій.

У свою чергу публічний механізм є концептуально новішим і водночас найширшим поняттям. На відміну від двох попередніх, він може мати галузевий або функціональний характер і розглядатися як сукупність інструментів, процедур, комунікацій і взаємодій, спрямованих на досягнення конкретної публічної мети. Зміст його складової визначається через взаємодією держави, громадськості, бізнесу, медіа та громадян як рівноправних учасників (партнерів) управлінського процесу. Такий підхід розвивається у новітніх дослідженнях М. І. Зуєва [16, с. 23–28; 15, с. 46–50], І. Сопроненко та К. Холощинський [41,

с. 57–68], які пропонують розглядати публічний механізм як модель соціально-комунікативної взаємодії у системі публічної політики.

У сучасній теорії публічного управління публічний механізм розглядається як інтегративна форма управління, яка поєднує організаційні, комунікативні та технологічні інструменти для забезпечення ефективної взаємодії між владою та суспільством. В Україні розвиток публічного механізму відображає поступову трансформацію від державоцентричної моделі управління до моделі співучасті, що відповідає принципам відкритого врядування, інклюзивності та стійкого розвитку.

Також публічні механізми забезпечують легітимацію рішень органів влади, тобто суспільне визнання їх обґрунтованості, законності та моральної прийнятності. У демократичних державах легітимність не може бути зведена лише до формального мандата, наданого виборцями. Вона підтримується постійним діалогом між владою і громадянами, заснованим на принципах участі та довіри. Публічні механізми створюють умови для цього діалогу через громадські ради, дорадчі органи, механізми електронної демократії, місцеві ініціативи, публічні консультації.

Другою фундаментальною функцією публічних механізмів є реалізація принципів «Доброго врядування» «Good Governance». Концепція «Good Governance», яку розвивають такі міжнародні організації, як Організація об'єднаних Націй, Світовий банк, Європейська комісія, передбачає, що ефективна влада має бути не лише компетентною, а й відкритою, інклюзивною, підзвітною, орієнтованою на результат. Публічні механізми у цьому контексті виступають інструментом практичного втілення цих принципів. Вони забезпечують прозорість ухвалення рішень, можливість контролю з боку громадськості, а також зворотний зв'язок між управлінськими структурами та громадянами.

Важливою складовою сутності публічних механізмів є їхня роль у посиленні підзвітності та прозорості публічної влади. Підзвітність передбачає, що органи влади не лише інформують суспільство про свою діяльність, а й несуть політичну, правову та моральну відповідальність за результати. Завдяки інструментам відкритих даних, громадського контролю, онлайн-звітності та участі громадян у бюджетних процесах забезпечується реальний вплив суспільства на управлінські рішення.

Ще однією важливою функцією публічних механізмів є врегулювання конфліктів між суспільними очікуваннями та державною політикою. У сучасних умовах соціальної динаміки, коли рівень вимог до влади постійно зростає, механізми діалогу і консультацій дозволяють запобігати конфронтації, формувати консенсус і досягати соціальної згоди. Особливо актуально в Україні, де демократичні інститути продовжують формуватися в умовах постійних реформ, політичних викликів і збройної агресії.

Крім того, публічні механізми відіграють стратегічну роль у протидії суспільним кризам економічним, інформаційним, екологічним або безпековим. Вони дозволяють мобілізувати енергію громадян, активізувати самоорганізацію, забезпечити горизонтальні зв'язки між владою і суспільством. Завдяки

функціонуванню таких механізмів Україна змогла підтримати високий рівень солідарності, громадянської участі та національної стійкості у воєнний період.

Отже, розмежування механізму державного управління, механізму публічного управління, публічного механізму доцільно розуміти не як ієрархію вузькеширше-найширше», а як послідовність еволюційних моделей управління, де: механізм державного управління – відображає державоцентричний підхід; механізму публічного управління – концептуалізує партнерську модель врядування; публічного механізму – забезпечує інструментальне втілення публічної політики у конкретних сферах, використовуючи принципи механізми публічного управління.

Узагальнене теоретичне бачення публічного механізму як адаптивної, багатосуб'єктної та емерджентної системи створює підґрунтя для його аналізу в конкретному національному контексті. Оскільки конфігурація публічних механізмів визначається не лише нормативною базою, а й рівнем громадянської активності, політичною культурою, цифровою зрілістю суспільства та характером державної взаємодії з громадянами, їх еволюція має виразно контекстуальну природу. Саме тому дослідження розвитку публічних механізмів вимагає врахування соціально-історичних умов, у яких вони формувалися та трансформувалися.

Український випадок є показовим прикладом того, як публічні механізми можуть еволюціонувати під впливом політичних трансформацій, демократизаційних процесів, кризових станів та війни, набуваючи унікальних рис та моделей взаємодії між владою і суспільством. Зазначене дає змогу розглядати еволюцію публічних механізмів в Україні як окремий емпіричний кейс становлення сучасної моделі публічного врядування.

З огляду на зазначене, доцільно проаналізувати основні етапи формування публічного механізму в Україні, акцентуючи увагу на зміні форм і практик взаємодії між державою та громадянами, а також на факторах, що впливали на ці трансформації.

Отже, публічний механізм за своєю конструкцією має складний та багатоплановий характер, зумовлений політичними, соціальними й економічними трансформаціями, що відбувалися протягом останніх трьох десятиліть. Він характеризується хвилеподібністю, тобто чергуванням періодів активізації суспільної участі та відкатів унаслідок політичних криз чи змін у державному управлінні. Умовно цей процес можна поділити на кілька етапів, що відображають становлення й еволюцію інститутів громадянського суспільства та інструментів взаємодії влади і громадян.

До першого етапу слід віднести 90-ті роки, які знаменують зародженню інститутів демократії та базових публічних механізмів. Після здобуття незалежності Україна стала на шлях розбудови демократичної системи, у якій передбачалося визнання ролі громадян у прийнятті політичних рішень [3]. У цей час було започатковано формування інститутів місцевого самоврядування, яке стало основою для майбутнього розвитку публічних механізмів участі. Конституція України 1996 року закріпила право громадян брати участь у місцевому самоврядуванні безпосередньо або через представницькі органи [18]. Поряд із

цим почали з'являтися перші громадські ради, які створювалися при органах виконавчої влади як майданчики для консультацій із громадськістю [21].

Однак варто зазначити, що у 1990-х роках ці механізми мали радше формальний характер, оскільки політична культура та інституційні умови ще не сприяли їх ефективному функціонуванню. Громадянська активність була обмеженою, а рівень довіри до влади залишався низьким. Незважаючи на це, саме цей період заклав підвалини для подальшого розвитку форм суспільної участі, які з часом набули більш інституційного оформлення.

Другий етап припадає на період 2004–2012 роки в який формується динаміка росту громадського суспільства. Ключовою подією цього етапу стає «Помаранчева революція» в 2004 року, який став важливим каталізатором для розширення публічних механізмів. Масова мобілізація громадян продемонструвала, що суспільство здатне активно впливати на політичний процес і контролювати владу. У цей час відбувається посилення ролі незалежних медіа (засобів масової інформації) [17, с. 65–68], громадських організацій [6, с. 389–394] та правозахисних рухів [22, с. 44–55] як інституцій громадянського суспільства, що почали виконувати функцію своєрідних публічних механізмів стримування влади.

Період 2004–2012 років позначився також розвитком практики публічних консультацій [32], а також інституціоналізацією механізмів участі громадян у прийнятті рішень на місцевому рівні [42]. Поширюються ідеї прозорості, підзвітності, відкритого діалогу між владою та суспільством. Проте нестабільність політичної системи та часті конфлікти між різними гілками влади стримували сталість цих процесів.

На відміну від інших періодів, зокрема, період 2013–2019 років, який є третім етапом, сприяв активно розвитку інструментів відкритого урядування. Нова хвиля розвитку публічних механізмів розпочалася після «Революції Гідності» 2013–2014 років, яка знову актуалізувала питання легітимності влади та суспільного контролю. Україна після долучилася до міжнародної Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» («Open Government Partnership»), розпочала реалізацію її Плану дій [36], що стимулювало розвиток інструментів прозорості та підзвітності.

У цей період особливого значення набули такі механізми, як:

- електронні петиції – офіційно запроваджені у 2015 році як інструмент безпосереднього звернення громадян до органів влади [30];
- громадський бюджет – практика розподілу частини місцевих фінансів за участі жителів громад, що швидко поширилася в українських містах [16; 24];
- антикорупційні ініціативи, зокрема, створення Національного антикорупційного бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції, системи електронного декларування [33; 34];
- платформи відкритих даних та сервіси державної прозорості (зокрема: портал відкритих фінансів E-data, система ProZorro для публічних закупівель) [31; 35].

Зазначені вище новації свідчили про поступове наближення України до європейських стандартів врядування та посилення ролі публічних механізмів як чинника демократизації. Водночас їх ефективність значною мірою залежала від політичної волі та реальної готовності влади до відкритості.

Четвертим етапом слід вважати період з 2020 року до тепер, який знаменується цифровізацією, е-демократією та виклики воєнного часу. Початок 2020-х років в Україні ознаменувався масштабною цифровізацією управлінських процесів. Запуск мобільного додатку «Дія» та розширення електронних сервісів держави створили нові можливості для публічної участі. Платформи е-демократії дозволяють громадянам брати участь у формуванні політики безпосередньо онлайн, що особливо актуально в умовах пандемії COVID-19, а згодом з повномасштабною збройною війною.

З 2022 року роль публічних механізмів значно зросла у зв'язку з потребою держави мобілізувати ресурси та підтримку громадянського суспільства для протидії російській агресії. В умовах війни відбулося розширення практики волонтерських рухів, цифрових платформ взаємодії влади і громадян, інституалізація механізмів інформаційної безпеки, протидії дезінформації та цифровізація судового процесу. Публічний мандат, довіра та участь громадян стали життєво необхідними чинниками стабільності та стійкості держави.

Важливо, що у воєнний час публічні механізми не лише зберегли своє значення, а й набули нових форм. Прикладами є:

1. Масова взаємодія суспільства з державними та міжнародними платформами збору коштів («United24»).
2. Залучення громадян до моніторингу та спростування дезінформації.
3. Активізація цифрових каналів комунікації влади з населенням (наприклад, інформаційні повідомлення через «Дію»).
4. Запровадження онлайн-засідань через систему «Електронний суд» і «EasyCon».

Вказаний етап розвитку публічних механізмів в Україні демонструє їх інтеграцію в систему національної безпеки та відновлення довіри до інститутів влади.

Таким чином можна сміливо стверджувати, що історичний розвиток публічних механізмів в Україні пройшов кілька послідовних етапів, а саме, від зародження базових інститутів демократії у 1990-х роках до становлення розгалуженої системи електронної демократії та мобілізації громадян у воєнний період. Кожен із цих етапів відображав суспільно-політичні трансформації та відповідав на актуальні виклики часу. Якщо на початковому етапі публічні механізми мали формальний характер, то у 2004–2012-х роках вони поступово стали важливим елементом політичної системи. Після 2014 року їх розвиток набув системності та інституційної зрілості, а в умовах війни вони стали не лише інструментом демократії, а й засобом забезпечення національної стійкості.

У цьому контексті публічні механізми в Україні можна розглядати як динамічний феномен, що розвивається у взаємозв'язку з демократичними інституціями, викликами безпеки та потребою суспільства у співучасті. Їх еволюція свідчить

про поступове формування нової моделі врядування, в якій громадяни є не пасивними спостерігачами, а повноправними учасниками управлінських процесів.

У контексті Цілей сталого розвитку (далі – ЦСР) до 2030 року публічні механізми виступають інституційним підґрунтям для досягнення ЦСР 16 «Мир, справедливість і сильні інститути» та ЦСР 17 «Партнерство заради цілей», тощо. Вказані ЦСР сприяють формуванню ефективних, інклюзивних і підзвітних інституцій, забезпечують участь усіх зацікавлених сторін у процесі прийняття рішень, стимулюють співпрацю держави, бізнесу, громади та міжнародних партнерів. Таким чином, публічні механізми стають важливою складовою політичної стабільності, соціальної згуртованості та економічної стійкості суспільства.

Отже, публічні механізми – це не другорядний елемент адміністративної системи, а ключовий ресурс демократичного врядування, що забезпечує ефективність, легітимність та адаптивність публічної влади. Вони формують простір спільної відповідальності влади і громадян, сприяють підвищенню якості політичних рішень, зміцненню довіри до державних інститутів та реалізації стратегічних цілей суспільного розвитку.

Концептуально публічний механізм можна визначити як систему взаємопов'язаних складових, кожна з яких виконує специфічну функцію в процесі управління публічними ресурсами та реалізації публічної політики. Першою складовою є суб'єкти публічного управління, до яких належать органи державної влади, місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства, медіа (засоби масової інформації) та громадяни, що беруть участь у формуванні та реалізації публічної політики.

Наступним компонентом виступає інституційна база, яка визначає організаційні правила взаємодії суб'єктів, стандарти, регламенти та інститути врядування, а також стратегічні документи, що регламентують порядок реалізації публічних функцій. Нормативно-правове забезпечення формує юридичні рамки діяльності публічного механізму, включаючи конституційні, законодавчі та підзаконні акти, а також міжнародні зобов'язання, які забезпечують законність, легітимність і підзвітність процесів.

До процедурних елементів механізму належать процедури та інструменти управління, які включають планування, моніторинг, консультації з громадськістю, стратегічні комунікації, електронне урядування, публічні звіти та оцінку впливу політики. Значну роль відіграє також інформаційно-комунікаційне середовище, яке забезпечує відкритість і прозорість управлінських рішень через доступ до інформації, цифрову взаємодію та механізми медіа-контролю.

Нарешті, координаційно-зворотні зв'язки забезпечують адаптивність механізму шляхом контролю, моніторингу, оцінки ефективності політик та організації громадських слухань. У комплексі всі ці елементи спрямовані на досягнення публічного блага – суспільно значущих результатів, таких як справедливість, безпека, добробут, сталий розвиток та довіра громадян до державних інститутів.

Узагальнено взаємодію зазначених компонентів можна подати у вигляді формули:

$$\text{ПМ}=(\text{С}+\text{І}+\text{Н}+\text{П}+\text{Ін}+\text{К})\rightarrow\text{Р}(\text{пб}).$$

де,

Таблиця 1. – Формула публічного механізму

Table 1. – Formula for a public mechanism

Позначення Designation	Елемент механізму Mechanism element	Зміст Content
С	Суб'єкти публічного управління	Органи державної влади, місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства, медіа, громадяни – усі, хто бере участь у формуванні та реалізації публічної політики.
І	Інституційна база	Норми права, інститути врядування, стратегічні документи, стандарти, регламенти, які визначають правила взаємодії суб'єктів.
Н	Нормативно-правове забезпечення	Конституційні, законодавчі, підзаконні акти, міжнародні зобов'язання, які встановлюють рамки законності, легітимності, підзвітності.
П	Процедури та інструменти управління	Планування, моніторинг, консультації з громадськістю, стратегічні комунікації, електронне урядування, публічні звіти, оцінка впливу політики.
Ін	Інформаційно-комунікаційне середовище	Механізми відкритості, доступу до інформації, цифрової взаємодії, прозорості рішень, медіа та громадського контролю.
К	Координаційно-зворотні зв'язки	Система контролю, моніторингу, оцінки ефективності, громадських слухань і зворотного зв'язку, що забезпечує адаптивність механізму.
Р(пб)	Результат – публічне благо	Досягнення суспільно значущої мети (справедливість, безпека, добробут, сталий розвиток, довіра до влади).

Джерела: власні узагальнення авторів

Sources: authors' own summaries

Класифікація публічних механізмів є важливою складовою наукового аналізу публічного управління, оскільки дозволяє систематизувати різноманітні форми та інструменти взаємодії держави і громадянського суспільства. У сучасних умовах демократичних трансформацій та цифровізації врядування публічні механізми набувають дедалі більшої різноманітності, що потребує чіткої типологізації за низкою ознак. Така класифікація допомагає зрозуміти їх функціональне призначення, ступінь впливу на процеси управління, а також визначити межі відповідальності держави і громадян.

1. Класифікація за сферою застосування.

За сферою застосування публічні механізми охоплюють усі основні напрями діяльності держави, де можливе партнерство влади та суспільства.

Найбільш характерними є такі групи:

– У сфері правосуддя. Прикладом є суд присяжних, який виступає формою безпосередньої участі громадян у здійсненні правосуддя. Зазначений механізм підвищує легітимність судових рішень і довіру до системи правосуддя, адже громадяни виконують функцію арбітрів у справах, що мають суспільне значення.

– У сфері інформаційної політики. До них належать публічні механізми протидії дезінформації, інформаційної безпеки, медіаосвіти та цифрової грамотності. Прикладами є діяльність Центру протидії дезінформації при Раді національної безпеки і оборони України, публічні комунікаційні кампанії державних і громадських структур, ініціативи з перевірки фактів «fact-checking» та інформаційної просвіти населення.

– У сфері бюджетування. Одним із найвідоміших публічних механізмів є громадський бюджет, що забезпечує залучення громадян до процесу розподілу бюджетних ресурсів на місцевому рівні. Цей інструмент сприяє формуванню довіри до органів самоврядування, підвищенню ефективності витрачання коштів і розвитку культури участі.

– У сфері цифрових послуг. Прикладом є платформа «Дія», яка стала основним елементом електронного урядування та електронної демократії в Україні. Вона реалізує публічний механізм надання адміністративних послуг у цифровому форматі, забезпечуючи прозорість, доступність і зворотний зв'язок із громадянами.

– У сфері антикорупційної політики. До цієї групи належать механізми громадського контролю за діяльністю органів влади: антикорупційні портали, системи електронного декларування, відкриті реєстри. Їх функціонування підвищує прозорість управлінських процесів та мінімізує корупційні ризики.

Таким чином, за сферою застосування публічні механізми охоплюють як традиційні інститути демократії (вибори, петиції, місцеве самоврядування), так і новітні цифрові форми комунікації та співуправління, що базуються на принципах відкритості й підзвітності.

2. Класифікація за ступенем участі громадян.

Другою важливою ознакою є ступінь участі громадян у процесі формування, ухвалення та реалізації управлінських рішень.

У цьому контексті слід розглядати три основні рівні участі, що відображають еволюцію від пасивного сприйняття до активного співуправління:

– Пасивна участь. Громадяни отримують інформацію про діяльність влади без можливості безпосереднього впливу на процес ухвалення рішень. Прикладами таких механізмів є публікація звітів органів влади, відкриті дані, трансляції засідань, публічні звіти та пресрелізи. Вказаний рівень забезпечує прозорість, але не передбачає активного діалогу.

– Консультативна участь. На цьому рівні громадяни мають можливість висловлювати думку, пропозиції чи зауваження до рішень, що готуються владою. Форми реалізації: громадські обговорення, електронні консультації, громадські ради при органах влади, публічні слухання. Консультативна участь забезпечує комунікацію, але рішення залишається за державними структурами.

– Активна участь. Найвищий рівень публічної участі, що передбачає спільне прийняття рішень або делегування владних повноважень громадянам чи їхнім об'єднанням. До них належать механізми партисипаторного бюджетування,

суду присяжних, спільного управління громадськими просторами, а також цифрові платформи колективного ухвалення рішень.

Таким чином, ступінь участі громадян визначає демократичну зрілість публічного механізму: від простого інформування до реального партнерства й співуправління.

3. Класифікація за джерелом ініціативи.

Публічні механізми можуть різнитися за тим, хто ініціює їх створення та функціонування – це, зокрема, держава чи громадяни.

За цією ознакою можна виокремити дві основні групи:

– Ініційовані державою. Такі механізми, що створюються з метою забезпечення публічного діалогу або виконання міжнародних зобов'язань щодо відкритого врядування. Наприклад, платформа електронних петицій, система ProZorro, портал відкритих даних, громадські ради при органах влади. У цьому випадку держава виступає ініціатором, але очікує активної участі суспільства.

– Ініційовані громадянами. Вказана група включає ініціативи, що виникають знизу, тобто з боку громадянського суспільства. Такими можуть бути волонтерські рухи, громадські кампанії з моніторингу влади, антикорупційні платформи, інформаційні ініціативи проти дезінформації. Такі механізми часто стають каталізаторами інституційних змін, адже демонструють суспільний запит на відкритість і підзвітність влади.

Взаємодія між цими двома типами механізмів відображає сутність публічної політики в умовах демократії: держава створює можливості, а суспільство наповнює їх змістом і практикою.

4. Класифікація за часом дії.

За часовими параметрами публічні механізми можна поділити на постійні та тимчасові (антикризові):

– Постійні публічні механізми функціонують на стабільній, інституціоналізованій основі. Прикладом є: громадські ради, електронні петиції, громадський бюджет, платформи відкритих даних. Вони мають закріплену нормативну базу, сталу процедуру взаємодії та забезпечують тривалий ефект у розвитку демократії участі.

– Тимчасові (антикризові) публічні механізми створюються в умовах надзвичайних ситуацій або під час суспільних криз. До них можна віднести волонтерські штаби, платформи допомоги під час війни, механізми координації гуманітарних ініціатив. Такі механізми зазвичай виникають стихійно, проте відіграють надзвичайно важливу роль у мобілізації громадських ресурсів і зміцненні соціальної єдності. Зазвичай саме тимчасові механізми згодом можуть еволюціонувати в постійні, якщо їхня ефективність підтверджена суспільною практикою (наприклад, перетворення волонтерських ініціатив у сталу систему громадського партнерства з державою).

Публічні механізми від спеціальних правових режимів до галузевих реформ дедалі частіше будуються на перетині права, управління та цифрових технологій. Виміряти їхню ефективність складно саме через багатовимірність: суто

технічні метрики (швидкість роботи сервісу, відмовостійкість) не відповідають на питання легітимності, підзвітності та стійкості, тоді як суто інституційні оцінки часто ігнорують реальний користувацький досвід та результати. З метою уникнення цієї методологічної пастки пропонується інтегральна модель, яка ставить у центр екосистему механізму – людей і організації, правила та процедури, цифрову інфраструктуру і, зрештою, підсумкові ефекти.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна стверджувати, що публічний механізм постає як інтегрована, адаптивна та багатосуб'єктна система, яка забезпечує реалізацію публічної політики на основі принципів відкритості, партнерства та участі громадян. Теоретичне окреслення та структуризація є необхідною умовою розвитку сучасного демократичного врядування в Україні, зокрема:

1. **Стаття доводить самостійність та наукову значущість категорії «публічний механізм».** Порівняльний аналіз показав, що публічний механізм не дублює механізм державного чи публічного управління, а слугує інструментальною інстанцією операціоналізації публічної політики у конкретних сферах. Його зміст визначають взаємодія влади, суспільства, бізнесу, медіа, громадських організацій та громадян.

2. **Обґрунтовано структурну модель публічного механізму,** яка включає суб'єктів, інституційну базу, нормативно-правове забезпечення, управлінські процедури, інформаційно-комунікаційне середовище та координаційно-зворотні зв'язки. Запропонована формула $PM = (C + I + H + P + In + K) \rightarrow P(пб)$ дозволяє розглядати публічний механізм як цілісну екосистему, придатну до індексного вимірювання.

3. **Визначено історичну та функціональну динаміку публічних механізмів в Україні.** Дослідження показало хвилеподібний характер їх розвитку від формальних інститутів участі 1990-х до стійких цифрових моделей співучасті та механізмів воєнного часу. Публічні механізми стали ключовими для забезпечення довіри, легітимності, відкритості та стійкості держави у кризових умовах.

Таким чином, отримані результати дозволяють розглядати публічний механізм як концептуальну основу сучасного публічного врядування, важливий елемент досягнення ЦСР 16 «Мир, справедливість і сильні інститути» та ЦСР 17 «Партнерство заради цілей» як інструмент підвищення спроможності держави до демократії участі та партнерського управління.

Подальший науковий розвиток тематики потребує поглиблення теоретичних та прикладних аспектів функціонування публічних механізмів:

1. **Розроблення індексної моделі оцінювання ефективності публічних механізмів** із виокремленням вагових коефіцієнтів для кожної складової та визначенням критичних факторів, що впливають на досягнення публічного блага.

2. **Галузеве моделювання публічних механізмів** у сферах правосуддя, інновацій, охорони здоров'я, регіонального розвитку, інформаційної безпеки та протидії дезінформації з урахуванням специфіки інституційних середовищ.

3. Комплексні дослідження трансформації публічних механізмів у цифровому середовищі, включно з аналізом електронної демократії, платформ взаємодії влади і громадян, відкритих даних та цифрових інструментів комунікації, які змінюють логіку функціонування механізмів участі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакуменко В. Д., Бондар І. С., Горник В. Г., Шпачук В. В. Особливості публічного управління та адміністрування навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 256 с. URL: https://www.yakaboo.ua/ua/osoblivosti-publichnogo-upravlinnja-ta-administruvannja.html?utm_source=chatgpt.com
2. Білик О. І., Лукашевська У. Т. Сутність, значення та розвиток публічного механізму. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 12. С. 177–180. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/28.pdf
3. Бородін Є. І., Тарасенко Т. М. Розвиток системи місцевого самоврядування в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 4 (18). С. 55–61.
4. Бугазіяну С. М. Механізми публічного управління% основні поняття, різновиди та приклад формування організаційно-правового механізму в контексті smart grid аналіз. *Економічний простір*. 2025. № 203 С. 23–34. <https://doi.org/10.30838/EP.203.23-34>
5. Вербицька Г. Л. Публічні механізми розвитку інноваційної діяльності як фактор забезпечення економічної безпеки України. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2024. Вип. 20 (Т. 2). С. 86–95. <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.86-95>
6. Виговська Т. В. «Помаранчева революція» та її вплив на громадську зрілість українського суспільства. *Університетські наукові записи*. 2005. № 1-2 (13-14). С. 388–394. URL: https://old.univer.km.ua/visnyk/784.pdf?utm_source=chatgpt.com
7. Вороніна Ю. Є. Теорія та практика публічного управління та адміністрування : навч. посіб. Мелітополь : ТОВ «Колор Принт», 2020. 204 с.
8. Гавриченко Д. Г. Публічні механізми трансформацій у формуванні кадрового потенціалу галузі охорони здоров'я. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2022. № 16. С. 337–355. <https://doi.org/10.34132/pard2022.16.03>
9. Державне управління : теорія і практика. За загальною редакцією доктора юридичних наук, професора В. Б. Авер'янова. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 432 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Derzhavne_upravlinnia_teorii_i_praktyka.pdf?PHPSESSID=9ob3150ntg52dha95sqc6ub6s6
10. Дослідження розвитку інструменту «Громадський бюджет» у містах України. *Аналітичний звіт*. 2020. 43 с. URL: https://api.egap.in.ua/storage/uploads/images/publication/analiticii_zvit/Analiticii-zvit.pdf?utm_source=chatgpt.com
11. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / Редкол. : О. С. Мельничук (голов. ред.) та ін. Київ : Наук. думка, 1983. (Словники України). Т. 4 : Н-П / Уклад. : Р. В. Болдирев та ін. ; Ред. тому : В. Т. Коломієць, В. Г. Складенко. 2003. 656 с. URL: http://history.org.ua/LiberUA/EtSIUkrM_2003/EtSIUkrM_2003.pdf
12. Забродіна О. В. Концепції бюрократії постнеберівської доби та їхня роль в осмисленні сучасного політичного процесу. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2012. Вип. 3. С. 27-36. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2012/7.pdf
15. Зуєв М. І. Види та складові публічних механізмів розвитку інноваційної екосистеми. *Ефективність державного управління*. 2022. Вип. 4 (73). С. 46–50. <https://doi.org/10.36930/507307>

16. Зуєв М. І. Сутність та значення публічних механізмів розвитку інноваційної екосистеми України. *Ефективність державного управління*. 2023. Вип. 3 (72). С. 23–28. <https://doi.org/10.36930/507204>
17. Квіт С. Помаранчева революція як комунікаційна проблема (Виступ 15 січня 2005 року на науковій конференції у Познанському університеті (Польща, 15-16 січня 2005 року). *Погляд науковця. Медіареформи : Крайній Україні – кращі ЗМІ*. 2005. 65–68 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/64281a69-7c31-4c34-90c6-70e731a300ad/content>
18. Клімова Г. П. Місцеве самоврядування в Україні: історія і сучасність. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2004. Вип. 8. С. 27–80. URL: https://dSPACE.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2481/1/Klimova_80.pdf?utm_source=chatgpt.com
19. Князева В. М. Філософія державного управління, її сутність, особливості та проблемне поле досліджень. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2014. № 1. С. 5–10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2014_1_3
20. Ковбасюк Ю. В. Державне управління. Том 2 : навч. посіб. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2013. 324 с. URL: https://e-pidruchniki.com/content/2136_141_osnovi_pobydovi_novoi_modeli_upravlinnya.html
21. Лізаковська С. В. Громадські ради як інструмент впливу громадськості на формування та реалізацію державної політики в Україні. *Громадські ради як інструмент впливу громадськості на формування та реалізацію державної політики в Україні*. 2019. С. 77–91.
22. Медвідь Ф., Гордієнко М. Феномен «помаранчевої революції» в контексті розбудови громадського суспільства. *Політичний менеджмент*. 2006. № 1. С. 44–55. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/medvid_fenomen.pdf?utm_source=chatgpt.com
23. Мельник Б. Сучасна парадигма публічного управління практичний вимір для України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : «Юридичні науки»*. 2021. № 1 (29). С. 104–109. <https://doi.org/10.23939/law2021.29.104>
24. Міжнародний досвід запровадження партиципаторного бюджету на загальнонаціональному рівні та на рівні штатів і провінцій. *Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України*. 2017. 11 с. URL: https://fea0.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/24.11.2017_partycypatornyj-bjudzhet.pdf
25. Монастирський Г. Л. Теорія організації: підручник. 2-е видання, доповнене й перероблене. Тернопіль : «Крок», 2019. 368 с.
26. Оболенський О. Ю. Провісники нового публічного управління. *Розвиток публічного адміністрування на засадах менеджменту: європейський контекст: матеріали науково-практичної конференції*. 2009. С. 3–8.
27. Обрусна С. Ю., Дулгерова О. М., Іванова І. В. Поняття та сутність інституційної спроможності судової системи України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 7. С. 52–55. <https://doi.org/10.37634/efp.2023.7.10>
28. Пильгун Н. В., Хомченко О. В. Особливості механізму держави в Україні. *Журнал східноєвропейського права*. 2016. № 24. С. 62–67. URL: https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2016/02/pylhun_khomchenko_24.pdf
29. Політична система України: конституційна модель та політичні практики : монографія / кол. авт. : Зеленько Г. І. (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с.
30. Порядок розгляду електронної петиції, адресованої Президентові України : Указ Президента України від 28 серпня 2025 року № 523/2015. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5232015-19384>
31. Про відкритість використання публічних коштів : Закон України від 11 лютого 2015 року № 183-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text>

32. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 року № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п#Text>
33. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
34. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня 2024 року № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>
35. Про публічні закупівлі : Закон України від 25 грудня 2015 року № 922-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/922-19?utm_source=chatgpt.com#Text
36. Про схвалення плану дій з впровадження в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2012 року № 220-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2012-р#Text>
37. Рудик П. А. Основи теорії держави : навч. посіб. Київ : Алерта, 2013. 208 с.
38. Сенюшкіної Т. О. Публічні механізми управління етнополітичними конфліктами: концептуальні засади. *Нові записи. Підсерія «Курасівські читання»*. 2008. Вип. 41 С. 93–104. URL: https://iipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/nz_41_45.pdf?utm_source=chatgpt.com
39. Словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%CF%F3%E1%EB%B3%F7%ED%E8%E9>
40. Словник української мови. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=публічний>
41. Сопроненков І. Г., Холащинський К. Теоретичні аспекти формування механізмів ефективної взаємодії бізнесу та органів влади. *Публічне урядування*. 2024. № 4(41). С. 57–68. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-4\(41\)-7](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-4(41)-7)
42. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні : посіб. Київ : Ленвіт, 2012. 64 с. URL: <https://www.parlament.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/uchastgromadukr.pdf>
43. Ansell C., Gash A. Collaborative Governance in Theory and Practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 2008. Vol. 18. P. 543–571. URL: <https://academic.oup.com/jpart/article-abstract/18/4/543/1090370?redirectedFrom=fulltext>
44. Lukashuk L. Regulatory and legal security of public mechanisms at the regional level in the conditions of eurointegration . *Public Administration and Regional Development*. 2023. № 19. С. 108–127. <https://doi.org/10.34132/pard2023.19.06>
45. Rhodes R. A. W. The New Governance: Governing without Government. *Political Studies*, 1996. P. 652–667. URL: https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/PSPA108/rhodes.pdf?utm_source=chatgpt.com
46. Vincent O. The Intellectual Crisis in American Public Administration. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=KBBXBAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=uk#v=onepage&q&f=false>

Конфлікт інтересів.

Автори заявляють, що конфлікту інтересів щодо публікації цього рукопису немає.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2025 р.

Стаття рекомендована до друку 30.11.2025 р.

Опубліковано 30.12.2025 р.

Rovynska K. I.,

*PhD in Public Administration, Associate Professor,
Professor at the Department of Public Service and Law,
Educational and Scientific Institute of Public Service and Management,
Odesa Polytechnic National University,
1 Shevchenko Ave., Odessa, 65044, Ukraine
e-mail: rovkateryna@gmail.com <https://orcid.org/0000-0002-1334-3112>*

Zyma K.,

*PhD Student at the Department of Public Service and Law,
Educational and Scientific Institute of Public Service and Management,
Odesa Polytechnic National University,
1 Shevchenko Ave., Odessa, 65044, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0002-9428-3410>*

Vegeera T.,

*PhD Student at the Department of Public Service and Law,
Educational and Scientific Institute of Public Service and Management,
Odesa Polytechnic National University,
1 Shevchenko Ave., Odessa, 65044, Ukraine
e-mail: tama1311@ukr.net <https://orcid.org/0009-0007-3291-6696>*

PUBLIC MECHANISM AS AN INSTRUMENTAL INSTANCE OF PUBLIC POLICY: CONCEPTUALIZATION, EVOLUTION IN UKRAINE, AND THE FORMULA OF INDEX MEASUREMENT

Annotation. The article provides a conceptual differentiation between the categories «mechanism of state administration», «mechanism of public administration» and «public mechanism» within the framework of contemporary public administration theory and democratic governance. Based on an analysis of etymological and dictionary sources, the meanings of the concepts «public» and «mechanism» are clarified, allowing the public mechanism to be interpreted as an organized yet adaptive system of interaction between authorities and civil society, oriented toward achieving the public good. It is shown that a mechanical combination of these notions creates a risk of a conceptual oxymoron, as it merges structural order with the stochastic, emergent nature of the public sphere. To resolve this tension, the public mechanism is treated as a functional and goal-oriented instance for implementing the mechanism of public administration in specific policy domains.

The approaches of Ukrainian and foreign scholars to understanding public mechanisms in the areas of regional policy, innovation, healthcare, the judicial system, ethno-political conflict management, and business–government interaction are systematized. On this basis, the author proposes a definition of the public mechanism as an integrative system combining subject, institutional, legal-regulatory, procedural-instrumental, information-communication, and coordination-feedback components. Their interaction is formalized through a public mechanism formula: $PM = (S + I + L + P + IC + C) \rightarrow R(pg)$, where the outcome is the public good – justice, security, well-being, sustainable development, and trust in government.

The article presents a periodization of the evolution of public mechanisms in Ukraine from the 1990s to wartime conditions: from the emergence of basic democratic institutions to the development of digital and crisis-response participation mechanisms. Four stages are identified, linked to the institutionalization of local self-government, the impact of the Orange Revolution, the Revolution of Dignity, and full-scale aggression. A classification of public mechanisms is proposed according to the sphere of application, degree of citizen participation, source of

initiative, and duration (permanent and temporary/crisis mechanisms). It is substantiated that public mechanisms serve as a key resource for implementing Sustainable Development Goals 16 «Peace, Justice and Strong Institutions» and 17 «Partnerships for the Goals», ensuring the legitimacy of managerial decisions, accountability, transparency, and the resilience of public authority. The findings provide a foundation for further development of an index-based model for assessing the effectiveness of public mechanisms in specific policy areas, particularly in countering disinformation.

Keywords: *public mechanism; mechanism of state administration; mechanism of public administration; public policy; democratic governance; citizen participation; institutional capacity.*

REFERENCES

1. Bakumenko, V.D., Bondar, I.S., Hornyk, V.H., & Shpachuk, V.V. (2017). Features of public management and administration. Lira-K. URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/osoblivosti-publichnogo-upravlinnja-ta-administruvannja.html> [in Ukrainian].
2. Bilyk, O.I., & Lukashevskaya, U.T. (2017). The essence, significance and development of the public mechanism. *Economy and Society*, 12, 177–180. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/28.pdf [in Ukrainian].
3. Borodin, Ye.I., & Tarasenko, T.M. (2015). Development of the system of local self-government in Ukraine. *Aspects of Public Administration*, 4(18), 55–61. [in Ukrainian].
4. Bugazyanus, S.M. (2025). Mechanisms of public governance: Basic concepts, varieties, and an example of forming an organizational-legal mechanism in smart grid analysis. *Economic Space*, 203, 23–34. <https://doi.org/10.30838/EP.203.23-34> [in Ukrainian].
5. Verbytska, H.L. (2024). Public mechanisms of innovation development as a factor of ensuring Ukraine's economic security. *Actual Problems of Regional Economy Development*, 20(2), 86–95. <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.86-95> [in Ukrainian].
6. Vyhovska, T.V. (2005). The Orange Revolution and its impact on civic maturity of Ukrainian society. *University Scientific Notes*, 1–2(13–14), 388–394. URL: <https://old.univer.km.ua/visnyk/784.pdf> [in Ukrainian].
7. Voronina, Yu.Ye. (2020). Theory and practice of public management and administration. Kolor Print. [in Ukrainian].
8. Havrychenko, D.H. (2022). Public mechanisms of transformations in forming the human resource capacity of the healthcare sector. *Public Administration and Regional Development*, 16, 337–355. <https://doi.org/10.34132/pard2022.16.03> [in Ukrainian].
9. Averianov, V.B. (Ed.). (1998). Public administration: Theory and practice. Yurinkom Inter. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Derzhavne_upravlinnia_teorii_i_praktyka.pdf [in Ukrainian].
10. Analytical Report (2020). Research on the development of the “Participatory Budget” tool in Ukrainian cities. EGAP. URL: https://api.egap.in.ua/storage/uploads/images/publication/analiticii_zvit/Analiticii-zvit.pdf [in Ukrainian].
11. Melnychuk, O.S. (Ed.). (2003). Etymological dictionary of the Ukrainian language, vol. 4. Naukova Dumka. URL: http://history.org.ua/LiberUA/EtSIUkrM_2003/EtSIUkrM_2003.pdf [in Ukrainian].
12. Zabrodina, O.V. (2012). Post-Weberian concepts of bureaucracy and their role in understanding the modern political process. *Current Issues of Domestic Jurisprudence*, 3, 27–36. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2012/7.pdf [in Ukrainian].

15. Zuiev, M. I. (2022). Types and components of public mechanisms for the development of the innovation ecosystem. *Efficiency of Public Administration*, 4(73), 46–50. <https://doi.org/10.36930/507307> [in Ukrainian].
16. Zuiev, M. I. (2023). The essence and significance of public mechanisms for the development of Ukraine's innovation ecosystem. *Efficiency of Public Administration*, 3(72), 23–28. <https://doi.org/10.36930/507204> [in Ukrainian].
17. Kvit, S. (2005). The Orange Revolution as a communication problem. In *Scholar's View: Media Reforms*, 65–68. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/64281a69-7c31-4c34-90c6-70e731a300ad/content> [in Ukrainian].
18. Klimova, H. P. (2004). Local self-government in Ukraine: History and modernity. *State Building and Local Government*, 8, 27–88. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2481/1/Klimova_80.pdf [in Ukrainian].
19. Kniazieva, V. M. (2014). Philosophy of public administration: Essence, features, and research field. *Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, 1, 5–10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2014_1_3 [in Ukrainian].
20. Kovbasiuk, Yu. V. (2013). Public administration. Vol. 2. NADU. URL: https://epidruchniki.com/content/2136_141_osnovi_pobudovi_novoi_modeli_ypravlinnya.html [in Ukrainian].
21. Lizakovska, S. V. (2019). Public councils as a tool of public influence on the formation and implementation of state policy in Ukraine. *Public councils*, 77–91. [in Ukrainian].
22. Medvid, F., & Hordiienko, M. (2006). The phenomenon of the Orange Revolution in the context of building civil society. *Political Management*, 1, 44–55. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/medvid_fenomen.pdf [in Ukrainian].
23. Melnyk, B. (2021). The modern paradigm of public administration: Practical dimension for Ukraine. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University: Law*, 1(29), 104–109. <https://doi.org/10.23939/law2021.29.104> [in Ukrainian].
24. Office for Financial and Economic Analysis. (2017). International experience of participatory budgeting at national and regional levels. URL: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/24.11.2017_partycypatornyj-bjudzhet.pdf [in Ukrainian].
25. Monastyrskiy, H. L. (2019). Theory of organization. 2nd ed. Krok. [in Ukrainian].
26. Obolenskyi, O. Yu. (2009). Forerunners of New Public Management. *Development of public administration based on management principles*, 3–8. [in Ukrainian].
27. Obrusna, S. Yu., Dulherova, O. M., & Ivanova, I. V. (2023). Concept and essence of the institutional capacity of the judicial system of Ukraine. *Economics. Finance. Law*, 7, 52–55. <https://doi.org/10.37634/efp.2023.7.10> [in Ukrainian].
28. Pylhun, N. V., & Khomchenko, O. V. (2016). Features of the mechanism of the state in Ukraine. *Journal of Eastern European Law*, 24, 62–67. URL: https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2016/02/pylhun_khomchenko_24.pdf [in Ukrainian].
29. Zelenko, H. I. (Ed.). (2023). Political system of Ukraine: Constitutional model and political practices. IPiEND [in Ukrainian].
30. President of Ukraine. (2015). On the procedure for considering an electronic petition: Decree No. 523/2015. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5232015-19384>
31. Verkhovna Rada of Ukraine. (2015). On openness of the use of public funds: Law No. 183-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19>
32. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2010). On ensuring public participation in state policy: Resolution No. 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п>
33. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). On preventing corruption: Law No. 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
34. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). On the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine: Law No. 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>
35. Verkhovna Rada of Ukraine. (2015). On public procurement: Law No. 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/922-19>

36. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2012). On approving the Action Plan for implementing the Open Government Partnership Initiative: Order No. 220-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2012-p>
37. Rudyk, P. A. (2013). Foundations of the theory of the state. Alerta. [in Ukrainian].
38. Seniushkina, T. O. (2008). Public mechanisms of managing ethno-political conflicts: Conceptual foundations. *New Records*, 41, 93–104. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/nz_41_45.pdf [in Ukrainian].
39. Dictionary of Foreign Words. (n.d.). URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl> [in Ukrainian].
40. Dictionary of the Ukrainian Language. (n.d.). URL: <https://slovnyk.ua> [in Ukrainian].
41. Sopronenkov, I. H., & Kholashchynskyi, K. (2024). Theoretical aspects of forming mechanisms for effective business–government interaction. *Public Management*, 4(41), 57–68. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-4\(41\)-7](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-4(41)-7) [in Ukrainian].
42. Public participation in decision-making at the local level. (2012). Lenvit. URL: <https://www.parlament.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/uchastgromadukr.pdf> [in Ukrainian].
43. Ansell, C., & Gash, A. (2008). Collaborative governance in theory and practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4), 543–571. URL: <https://academic.oup.com/jpart/article-abstract/18/4/543/1090370>
44. Lukashuk, L. (2023). Regulatory and legal security of public mechanisms at the regional level under European integration. *Public Administration and Regional Development*, 19, 108–127. <https://doi.org/10.34132/pard2023.19.06>
45. Rhodes, R. A. W. (1996). The new governance: Governing without government. *Political Studies*, 44(4), 652–667. URL: <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/PSPA108/rhodes.pdf>
46. Vincent, O. (n.d.). The intellectual crisis in American public administration. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=KBBXBAAAQBAJ>

Conflict of interest.

The authors declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this manuscript.

The article was received by the editors 20.10.2025.

The article is recommended for printing 30.11.2025.

Published 30.12.2025.